

N:o 40.

Af herr **J. E. Ekman** i Göteborg, om skrifvelse till Kungl.
Maj:t angående omorganisation af domänstyrelsen.

Under de senare åren har en sträfvan gjort sig gällande att omorganisera statens affärsförvaltande verk, så att desamma skulle tillföras nödiga praktiska insikter och sakkunskap och såmedelst en modernt affärsmässig skötsel åstadkommas. De äldre, mera tunga former, under hvilka dessa ämbetsverk förut arbetat, hafva tydligen varit till hinder för att ernå de ekonomiska resultat, hvilka eljest till det allmännas fördel skulle hafva kunnat vinnas. Vår tid med sina oerhördt ökade samfärdsmedel kräfver, särskildt för ekonomisk verksamhet, frihet från alla band, som icke af en visserligen äfven önskvärd kontroll nödvändiggöras, och den juridiska ämbetsmannadugligheten, huru utmärkt den inom vissa områden än kan vara, anses dock ej numera i och för sig tillräcklig att på ett tillfredsställande sätt lösa de frågor af mångfaldig art, hvilka uppstå på grund af statens verksamhet såsom affärsman.

Sålunda hafva under loppet af några år riksbanken, järnvägs- och telegrafstyrelserna blifvit underkastade en genomgripande omorganisation, hvarvid särskild vikt lagts på att tillföra dessa verk praktisk sakkunskap och affärsskicklighet, äfven där den icke varit förenad med föregående ämbetsmannaställning. I sammanhang härmed hafva åt de ledande personligheterna inom sagda verk anslagits lönebelopp, hvilkas storlek åtminstone i någon mån utvisar, att man erkänner behovet att söka åt staten vinna det praktiska lifvets bästa förmågor.

Ett annat af statens affärsförvaltande verk har däremot, ehuru det samma måhända mest af alla varit i behof däraf, ännu icke vunnit den praktiska organisation, som tiden kräfver. Detta verk är kungl. domänstyrelsen.

Intet ämbetsverk har emellertid åt sig uppdraget att tillvarata viktigare ekonomiska intressen, och för intet sådant är det af större vikt att erhålla en fullt modern organisation. Under detsammans vård stodo vid slutet af år 1905 jordegendomar till ett uppskattadt värde af omkring 50 millioner kronor, under det att skogsegendomen hade en ytvidd af öfver 7 millioner hektar och ett taxeringsvärde af nära 97 millioner kronor.

Hvad jordegendomarne beträffar, afser denna framställning icke att beröra desammans skötsel, men däremot finner jag mig föranlåten att påpeka nödvändigheten af att vid skötandet af skogsaffärer kungl. domänstyrelsen måtte beredas stöd af praktisk affärskänedom, ett stöd, som för densamma icke borde vara ovälkommet.

Inom det enskilda affärslifvet skulle väl ingen tänka sig möjligheten af att ett bolag, som hade att förvalta egendomar af, sannolikt enligt låg beräkning, cirka 100 millioners värde och försälja produkter från desamma till ett värde af öfver 7 millioner (i riksstaten för 1909 upptagna till 8 1/2 millioner) kronor årligen, icke skulle söka förskaffa sig den mest affärsskickliga styrelse, som inom landet kunde erhållas. Staten, som har en affär af dylik storlek om hand, har likväl ej handlat så, utan uppdrager värden af dessa för våra förhållanden enorma ekonomiska intressen i regeln åt personer, hvilka visserligen äga goda förutsättningar att på ett rationellt sätt vårda skogarna i tekniskt hänseende, men däremot, på grund af att affärsutbildning i egentlig mening icke blifvit dem beredd, och då de sällan eller aldrig torde hafva någon beröring med den större, särskildt den utländska trävarumarknaden, icke kunna förväntas vara ägnade att med bästa resultat bedöma de svårösta affärsproblem, som en rörelse af denna omfattning alltjämt måste uppställa. Vare detta sagdt utan att vilja framställa klander mot någon af kungl. domänstyrelsens högre eller lägre ämbets- och tjänstemän. Chefen för detta ämbetsverk måste ju väljas lika mycket med hänsyn till sin kännedom om jordbruks- som om skogsfrågor, och de honom underlydande personer, som särskildt hafva med kronoskogarnes förvaltning att göra, äro ju i regeln jägmästare, som utan tvifvel väl förstå skogsvård, men hos hvilka, som ofvan sagdt, icke kan påräknas den

affärsmissiga träning, som statens omfattande virkesförsäljningar oundgängligen kräva.

Rörande sättet för försäljningarnas verkställande, sådant det för närvarande sker, torde några ord böra nämnas.

Det virke, som afyttras från kronans skogar, säljes antingen på auktion, under hand eller i några fall genom förseglade anbud.

I förstnämnda fallet värderar jägmästaren det utstämplade virket och åsätter detsamma ett pris, det så kallade minimipriset, hvilket granskas af öfverjägmästaren. Därefter sker försäljningen å auktion. Härvid kan minimipriset endera uppnås eller öfverskridas, i hvilket fall försäljning kommer till stånd, eller ock uppnås detsamma icke, och måste då ny auktion hållas, eller ock söka säljarne — öfverjägmästare och jägmästare — att erhålla anbud under hand. Erhålles sådant, insändes det till domänstyrelsen för godkännande.

Detta är enda formen för underhandsförsäljning, med undantag af att jägmästare äfven äga rätt att under hand direkte försälja mindre poster, hufvudsakligen torrskog, vindfällen och dylikt, till värde för hvarje fall icke öfverstigande 200 kronor.

Försäljningen genom förseglade anbud sker så sällan, att densamma mera kan anses för ett undantag. Hufvudparten af försäljningarna sker genom auktioner eller efter desamma genom underhandsförsäljningen under minimipriset.

Ehuru det icke skall förnekas, att ofta goda priser kunna uppnås genom ofvannämnda försäljningssätt, faller det likväl lätt i ögonen för en hvar, att bättre metoder äro nödiga, icke blott för att uppnå högsta möjliga dagspris vid försäljningar, utan äfven för att åstadkomma en vara i den form, som för ögonblicket är mest efterfrågad, samt i öfrigt inrikta affärsverksamheten efter trävarumarknadens växlande kraf. Sålunda bör ju afverkningen, både i fråga om trädslag och kvantitet, rätta sig efter den rådande konjunkturen, så att den ökas vid goda och minskas vid lägre priser för en viss vara, något som icke alltid lär iakttagas, då virkesmängden i regeln bestämmes med ledning af hushållsplaner, gällande för längre eller kortare tid, vanligen 20 år.

Bestämmandet af minimipriserna (d. v. s. noteringen) göres i allmänhet af personer, som sakna tillfälle att öfverskåda trävarumarknaden i dess helhet, och deras intryck blifva därför ofta ensidiga. Minimipriserna ändras äfven sällan efter prisväxlingarna på världsmarknaden, utan förblifva i flertalet fall oförändrade år från år på samma plats.

Härtill kommer att minimipriserna före försäljningen ofta offentliggöras, hvilket möjliggör för spekulanterna att genom sammanslutning undvika att öfverskrida desamma.

Den utbudna varan säljes sådan den befinnes, och säljaren svarar aldrig, såsom vid all annan affär är brukligt, för att de mått och kvantitetssiffror, som lämnats, äro riktiga.

Uppenbart torde vara, att hvarje spekulant, som på detta sätt skall inköpa en virkesmängd, om hvilken han erhållit ganska ofullständiga upplysningar, måste skydda sig för den genom köpet ådragna risk medelst starkt begränsande af priset. Härtill kommer ytterligare, att han stundom måste vara en ganska lång tid bunden af gjordt anbud, hvilket skall underställas vederbörandes pröfning. Detta innebär alltid en ny risk, då köparen icke under tiden kan vidtaga åtgärder för virkets återförsäljning och det lätt kan hända, att priserna därunder nedgå.

Af det nu anförda torde tydligt framgå, att hvarken det nu använda afverknings- eller försäljningssättet är ägnadt att bereda staten bästa möjliga inkomst för sålda skogsprodukter, och att en ändring uti de använda metoderna skulle vara önskvärd. En sådan ändring torde emellertid icke vara möjlig att åstadkomma med mindre än att kungl. domänstyrelsen delvis omorganiseras, så att den erhåller till sitt föfogande verkligen affärskunniga personer. Man har ju på senare tid funnit lämpligt att i andra statens ämbetsverk anställa sakkunnige, som, utan att behöfva ägna hela sin tid åt ett sådant uppdrag, likväl kunnat med sin erfarenhet och sina insikter lämna ämbetsverken ett värderikt stöd i praktiska frågor. Det vill synas mig, som om detta slags stöd skulle vara särskildt erforderligt och gagnande i fråga om statens virkesaffärer. Därjämte torde det få anses som ett önskemål, dels att inom domänstyrelsens skogsafdelning en särskild byrå upprättas för ärenden, som röra värden af enskildas skogar, och en annan sådan för rent juridiska ärenden.

Jag föredrager emellertid att icke ingå i närmare detaljer om huru en sådan förändrad organisation skulle vara beskaffad. Det är egentligen principen jag med denna motion önskade få etablerad. Skulle denna princip vinna Riksdagens bifall, så torde följden däraf i första rummet böra blifva en anhållan hos Kungl. Maj:t att låta utarbета ett förslag i den angifna riktningen. Måhända skulle det befinnas lämpligt att låta utredningen härom verkställas af den redan af Kungl. Maj:t tillsatta kommitté, som har till uppdrag att afgifva förslag till åtgärders vidtagande

för åstadkommande af rätt vård af kronans och de under skogsstatens tillsyn ställda skogarne i Norrland och Dalarne. Det vill synas, som om denna kommitté, möjligen förstärkt med ett par mera speciellt sakkunnige i fråga om trävaruafsättning, borde, i sammanhang med de öfriga frågor den har att behandla, äfven kunna ägna sin uppmärksamhet åt det nu gjorda förslaget.

Då ett förslag till ny löneroglering för domänstyrelsen, enligt hvad i statsverkspropositionen bebådas, kommer att aflämnas till detta års Riksdag, ett förslag för hvars snara afgörande denna motion icke är afsedd att utgöra något hinder, så vore emellertid önskvärdt, att motionen finge i sammanhang med lönerogleringsfrågan behandlas af statsutskottet.

Jag ber alltså, i anslutning till hvad som här ofvan anförts, få föreslå,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes efter skedd utredning snarast möjligt förelägga Riksdagen förslag till sådan omorganisation af kungl. domänstyrelsen, att densamma måtte tillföras största möjliga sakkunskap i fråga om afsättningen af produkter ur kronans skogsegendomar, och äfven i öfrigt en mera modernt affärsmässig skötsel af nämnda afsättning möjliggöras.

Anhålles vördsamt om remiss till statsutskottet.

Stockholm den 23 januari 1908.

Johan E. Ekman

i Göteborg.